

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

De Litis Contestatione. Titvlvs III.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62915)

CAP. III.

Major XIV. annis, per se & per procuratorem, potest agere & defendere causam spirituales: minor XIV. per se non agit, sed per procuratorem, vel per curatorem datum auctoritate ordinarii ecclesiastici iudici: & etiam delegati ad causas illas. Filiusfamilias sine patris assensu agit causam spirituales. h. d. Ioan. And.

Idem.

SI annum quartumdecimum tuæ peregrini ætatis, in beneficialibus & aliis causis spiritualibus, necnon & dependentibus ab eisdem, ac si major XXV. annis existeres, ad agendum, & defendendum, per te, vel per procuratorem a, quem ad hoc constituendum decreveris, admitti debebis. Si verò intra XIV. annum existas, per te agere, aut defendere non poteris super ipsis: sed vel per tuum Episcopum, vel per officialem eiusdem, tibi curator dabitur ad lites huiusmodi exercendas: aut tu ipse (si major infante fueris) cum auctoritate alterius eorundem procuratorem ad eas poteris deputare. Delegatus etiam Apostolicæ sedis, & subdelegatus ab eo, tibi (si non habeas) curatorem dare valeant, vel auctoritatem constituendi procuratorem præstare, ad illas causas, vel lites duntaxat, quæ coram ipsis fuerint ventilandæ. In huiusmodi quoque litibus sive causis, quanquam in potestate patris existas b, nec aliàs abque ipsius assensu, in iudicio regulariter esse possis (cum de iis se intromittere non habeat) nequaquam requiri debet assensus.

DE FORO COMPETENTI.

TITVLVS II.

CAP. I.

Archiepiscopus omni appellacioni articulo, vel per viam querelæ, de causis subditorum suffraganeis, etiam ipsi consentientibus, non cognoscit. h. d. usq. ad s. Neg.

Innocentius IV. c.

ROMANA ecclesia: & infra. Nec appellacionis articulo prætermisso, nec aliàs etiam, (cum minime appellatum exiterit) Remen. Archiepiscopus vel ejus officialis d, de causis clericorum tanquam iudicis (licet in ipsos iidem clerici de facto consentiant) absque diocesanorum suorum voluntate cognoscant.

Archiepiscopus subditos suffraganeis non potest compellere causas delegatas ab eo suscipere, suas sententias & præcepta exequi, vel testimonia in causis ad eos devolutis ferre: nisi consuetudo aliud disponat. h. d. Dominicus.

Neque suffraganeorum Remensis ecclesiæ subditos ipsorum delegationem suscipere, vel sententias & præcepta exequi, aut in causis per appellacionem devolutis ad eos, testimonium (nisi aliud in his tribus de consuetudine obtineat) perhibere compellant.

Archiepiscopus contra officiales, vel prælatos suffraganeorum (consuetudine aliud non disponente) & contra subditos ipsorum, pro salariis advocatorum & procuratorum causarum fori Archiepiscopi, iudex competentem est. h. d.

Nec etiam suffraganeorum ipsorum officiales, aut Archidiaconos, Archipresbyteros, & alios inferiores prælatos, suffraganeis eisdem subiectos (dummodo aliud eis contraria consuetudo non tribuat) nec subditos suffraganeorum ipsorum, super salariis advocatorum & procuratorum in causis (quæ in Remen. ventilantur curia) cogant querelantibus in sua præsentia respondere.

Archiepiscopi non compellunt inuitos contrahentes aliarum diocesium, in sua propria coram se respondere: nisi ibi inveniatur. Sed si citati volunt comparere, vel malitiosè se occultant, no ci-

a Nota, ubi magis minor legitime potest interesse iudicis, ibi potest constituere procuratorem. Vid. l. i. C. de moment. possess. Font. b Vid. c. indecorum. de stat. & qual. c In quodam manifest. tribuitur Imp. III. d aliis, officiali.

tenitur, in bonis ipsorum sua diocesi potest missionem facere, vel in alia decernere per ordinarios faciendam. h. d.

Contrahentes verò aliarum diocesium, super contractibus initis in Remensi diocesi ab eisdem (nisi inveniatur ibidem) trahere coram se non debent inuitos: licet in possessionem bonorum, quæ ibi habent, etiam cum alibi copiam sui faciunt, si eorum auctoritate citati a comparere contempnant, possunt missionem facere contra eos: vel (si forte malitiosè seipos occultent, ne citatio perveniat ad eosdem) decernere faciendam in possessionem bonorum, quæ in alia etiam diocesi obtineri nascuntur: sed tunc loci diocesanus ad denunciationem ipsorum faciet huiusmodi missionem.

Non potest archiepiscopus suos clericos mittere in diocesium suffraganeis, ut coram eis fiant contractus, vel jam facti approbentur. Nec si facti vel approbati fuerint coram illis, possunt suffraganeorum subditos coram se compellere litigare super illis, nec excommunicare suffraganeorum officiales vel subditos, si noluerint litigare coram ipso. h. d. ad finem. secundum Dominicum.

Nec clericos suos mittant ad suffraganeorum ipsorum dioceses pro inendis vel recognoscendis contractibus coram ipsis. Nec eorundem suffraganeorum subditos compellant coram se occasione huiusmodi iuristare. Neque potest Archiepiscopus ipse in suorum suffraganeorum officiales & subditos (pro eo quod vocati ab ipso, nolunt querelantibus in sua præsentia respondere) ecclesiasticam exercere censuram.

CAP. II.

Iudex secularis, qui vult clericum compellere ad debita (etiam liquida) solvenda, per ecclesiasticum iudicem desistere compellitur. Ioan. And.

Bonifacius VIII.

SECLARES & iudices, qui (licet ipsis nulla competat jurisdictionis in hac parte) personas ecclesiasticas ad solvendum debita (super quibus coram eis contra ipsas eorum exhibentur literæ, vel probationes alie inducuntur) damnabili præsumptione compellunt d, à temeritate huiusmodi per locorum ordinarios, censura ecclesiastica decernimus compedendos.

CAP. III.

Ratione iuramenti laicus (ut illud servet) coram iudice ecclesiastico convenitur.

Idem.

CUM C. laicus (pro quo solvisti certam pecuniæ quantitatem, in qua pro eo te fidijussorio nomine obligaveras) te servare recuset indemnem, contra iuramentum à se præstitum temerè veniendo: Ipsum coram ecclesiastico iudice (ad cujus forum ratione iuramenti causæ huiusmodi cognitio noscitur pertinere) de jure poteris convenire. Ut ipsum monitione præmissa, per censuram ecclesiasticam e, quod te super prædictis (ut teneatur) servet indemnem, prævia ratione compellat.

DE LITIS CONTESTATIONE.

TITVLVS III.

CAP. I.

Peremptoria liti contestationem non impedit: nisi sit de re semel finita. Ioan. And.

Innoc. III. in concilio Lugdun.

EXCEPTIONIS peremptoria, seu defensionis cuiuslibet, principalis cognitionem negotii contin-

a Vid. l. sed interpellatus. s. i. ff. de arbit. b al. suorum. c Vid. quæ late tradit Alex. consil. s. h. r. d. dicit Petr. de Anch. quod isti laici facti huiusmodi probationibus sine sententia compellunt clericos per sua statuta. unde nos. quod sicut sententia non arctas non subditum, ita etiam statuta. c. sio. supr. dist. s. consil. eo. li. Font. e Non ergo potest capere personam aut res. ar. v. de. P. et. de. Ansh. Phil. Font.

gentis, ante litem contestatam objectus, nisi de re judicata, transacta, seu finita excipiat litigator, litem contestationem non impediatur, nec regardet: licet dicat objector quod rescriptum non fuisset obtentum, si, quae sunt impetranti opposita, fuissent exposita deleganti.

CAP. II.

Per exceptionem peremptoriam, non fit litem contestatio. Ioan. Andr.

Bonifacius VIII.

Spoliatio ab auctore libello, ex parte rei exceptio peremptoria proponatur, nequaquam per hoc litem contestatio intelligitur esse facta. Imò ea non obstante (nisi sit de illis exceptionibus, quae litem contestationem impediunt) fieri oportebit eadem.

DE IURAMENTO CALUMNIAE.

TITVLVS IV.

CAP. I.

Non est de substantia, quod statim post litem contestatam iuratur de calumnia. Ioan. Andr.

Bonifacius VIII.

SI de calumnia, seu de veritate dicenda, in primo litem exordio non iuretur (ut debet) poterit postmodum in qualibet parte litem iurari: cum huiusmodi iuramenta praestari ab initio, de substantia ordinis iudicarii non existat.

Non annullatur processus, licet facti omittatur calumnia iuramentum. h. d.

Propter omissionem quoque tacite in tota causa calumniae iuramentum, iudicialis processus, alias factus legitime, non est nullus, nec etiam annullandus.

Præcipit quod in spiritualibus simul de calumnia, & de veritate iuretur. Ioan. Andr.

Quamvis a in causis spiritualibus (in quibus debet de veritate dicenda iurari) canones non indicant alicui calumniae iuramentum: nos tamen (quia frequenter calumniari videmus in ipsis) utile reputamus, quod simul (sicut plerique observant) tam de veritate dicenda, quam de calumnia (ut via pracludatur calumniis) iurari debeat in eisdem.

CAP. II.

In causa appellationis iurari debet de calumnia, & veritate dicenda.

Idem.

IN appellationis causa (quanquam in principali iuratum fuerit) praestare debemus calumniae iuramentum. Et idem in iuramento de veritate dicenda volumus observari.

Procurator deputatus post iuramentum calumniae, iurabit de calumnia. h. d.

Procuratores quoque (qui post iuramentum calumniae deputantur) teneri volumus (ut calumnia vitetur ab ipsis) ad subeundum huiusmodi iuramentum: etiam si a suis dominis, quid ponere, aut respondere, seu agere debeant, sint instructi.

Iudex quoties sibi videtur, exegit iuramentum malitiae: etiam si de calumnia, vel veritate iuratum sit. Ioan. Andr.

In omnibus autem causis, nedum antè, sed etiam postquam litem fuerit contestata; siue de veritate, siue de calumnia sit iuratum in ipsis, potest iudex a partibus exigere iuramentum malitiae, quoties viderit expedire.

a Cetera istum nota, quod iuramentum de calumnia differt a iuramento de veritate. l. 1. §. quod observari. 6. eod. Nam iuramentum de calumnia est de credulitate: unde si aliud sit, non est perjurium, quoniam admodum dicitur de iuramento partem respondentem articulo per non credit, neg. respondenti confitetur sed solum relevat ad iuramentum ab onere probandi. Pet. de Anc. Font.

CAP. III.

Procurator habens speciale mandatum iuratur de calumnia. Ioan. Andr.

Idem.

Nullam a tibi iudex iniuriam fecisse censetur, qui procuratorem tui adversarii constitutum, ad causam habentem super hoc speciale mandatum, admittit praestandum in ea calumniae iuramentum.

DE RESTITVTIONE SPOLIATORVM.

TITVLVS V.

CAP. I.

In civilibus non admittitur spoliatio exceptio, facta a alio quam ab auctore. In criminalibus admittitur facta a non tam modo sit de tota substantia vel maiori parte. Exceptio probanda debet intra quindecim dies: aliter fit condemnatio expensarum. Ioan. Andr.

Innocentius IV. in Concilio Lugdun.

REquens b & assidua nos querela circumfertur, quod spoliatio exceptio nonnunquam in iudiciis calumniosè proposita, causas ecclesiasticas impedit & perturbat: dum enim exceptioni insistant, appellationes interponi contingit, & sic iuramentum de perjurio; perimitur causa cognitio principalis: & propterea nos, qui voluntarios labores appetimus, ut quietum aliis praeparemus, finem litibus cupientes imponi, & calumniae materiam amputare: Statuimus, ut in civilibus negotiis, spoliatio objecta (quae ab alio, quam ab auctore facta proponitur) iudex in principali procedere non postponat. Sed si in civilibus ab auctore, in criminalibus autem se spoliatum reus asserat, a quoquoque intra quindecim dierum spatium (post diem, in quo propositur) quod asserit comprobabit: alioquin in expensis, quas interim actor ob hoc fecerit (iudiciali taxatione praehabita) condemnatur: alias (si iudex aequum visum fuerit) puniendus. Illum autem spoliatum intelligimus in hoc casu (cum criminaliter accusatur) qui non sua substantia, vel maiori parte ipsius se per violentiam destitutum affirmat: & secundum hoc loqui canones, non credendum est intellectui: quia nec nodi contendere, nec inermes inimicis opponere nos debemus: habet enim spoliatus privilegium, ut non possit ex sui iam evicti.

Exceptio de spoliatioe facta a tertio, contra verum solum a iudice statuendum debet restitutionem petere, aliter auctoritate non obstante. Ioan. Andr.

Solet a autem inter scholasticos dabitur a spoliato a tertio, de spoliatioe contra suum auctorem exceptio, an ei tempus a iudice debeat indulgeri, intra quod restitutionem imploret: ne forte sic velint exire, ut omnem accusationem eludat, quod satis aequum & iustum consonum estimamus. Quod si intra tempus indultum restitutionem non petierit, & causam cum peccatis non ducat ad finem: non obstante spoliatioe exceptione deinceps poterit accusari.

Agenti super rebus ecclesiasticis, non obstat exceptio spoliatioe privatarum rerum, vel e converso. Ioan. Andr.

Ad hoc sancimus, ut rerum privatarum spoliatio agentis super ecclesiasticis, vel e contrario, nullatenus opponatur.

CAP. II.

Ecclesia, qua petit restitutionem decimarum (quae se dicuntur

a De intellectu vide Matthaeum sing. 149. incip. nota, quod si dominus, adde Innoc. & Alexan. in l. qui bona. §. si alieno. ff. de damn. infest. b vide Matthaeum de assidua decem. c de conturbat. d in antiq. Codic. no. filii domus. e extra. p. 101.

